

Nd.

593. Frumvarp

til laga um Líftryggingastofnun ríkisins.

Frá allsherjarnefnd.

1. gr.

Setja skal á fót stofnun fyrir líftryggingar, sem nefnist Líftryggingastofnun ríkisins, og hefir hún með höndum alla venjulega líftryggingastarfrækslu hér á landi, samkvæmt nánari ákvæðum þessara laga og reglugerða, sem settar verða samkvæmt þeim. Engum öðrum en Líftryggingastofnun ríkisins er heimilt að taka að sér líftryggingar hér á landi, af hvaða tegund sem er, eftir 1. janúar 1936, að því undanskildu, er ræðir um í 23. gr.

2. gr.

Líftryggingastofnun ríkisins skal vera deild í Tryggingastofnun ríkisins.

3. gr.

Ríkissjóður ber ábyrgð á öllum skuldbindingum Líftryggingastofnunar ríkisins gagnvart þeim, sem tryggðir eru hjá stofnuninni (sbr. 5. gr.). Ríkissjóður leggur Líftryggingastofnun ríkisins til fé fyrir stofnkostnaði og rekstrarkostnaði í byrjun eftir þörfum. Fjárframlög úr ríkissjóði til Líftryggingastofnunar ríkisins skal stofnunin ávaxta með jafnháum ársvöxtum og innlánsvöxtum sparisjóðsdeildar Landsbankans og endurgreiða eftir því, sem ástæður leyfa.

Á þeim tíma, er Líftryggingastofnun ríkisins tekur til starfa, skal gera upp lífeyrissjóði embættismanna og barnakennara, og afhendir ríkisstjórnin Líftryggingastofnun ríkisins allar eignir beggja lífeyrissjóðanna til varðveislu og stjórnar, og gilda sömu reglur um varðveislu og ávöxtun sjóðanna og fyrir er mælt um tryggingarsjóð í 21. gr.

Líftryggingastofnun ríkisins hefir sérstakan fjárhag og reikningshald, og hafa hinir umboðslegu endurskoðunarmenn með höndum endurskoðun á reikningum stofnunarinnar, þar til öðruvísi verður ákveðið.

4. gr.

Tryggingaupphæðir, sem stofnunin hefir á eigin ábyrgð, bundnar við líf eins einstaklings, mega ekki fara fram úr 40000 krónum, að viðbættum 1% af samánlögðum tryggingaupphæðum, samkvæmt tryggingasamningum, er stofnunin hefir á eigin ábyrgð, og skal þá telja tryggingarupphæð lífeyrstryggingar 15-falda þá upphæð, sem greiðast á árlega samkvæmt tryggingarsamningnum.

5. gr.

Heimilt er Líftryggingastofnun ríkisins að taka að sér allar tegundir líftrygginga og lífeyristrygginga, bundnar við líf einnar persónu eða fleiri.

Stofnunin getur þó ekki tekið að sér tryggingu, sem skuldbindur hana til þess að greiða hærri upphæð við dauða, sem ber að höndum fyrir fullan 8 ára aldur, en innborguð iðgjöld nema, að viðlögðum vöxtum.

Eigi getur stofnunin heldur, nema samþykki hins tryggða liggi fyrir, skuldbundið sig til þess að greiða meira en innborguð iðgjöld ásamt vöxtum, án tillits til þess, hvorrar tegundar tryggingin er, ef sá, er kaupir trygginguna, er annar en sá, sem tryggður er.

6. gr.

Liftryggingastofnun ríkisins skal gera tillögur um grundvöll fyrir útreikningi á iðgjaldaskrá og um almenna tryggingaskilmála fyrir þær tryggingar, sem stofnunin hefir á boðstólum; ennfremur um orðalag yfirlýsinga um heilbrigðisástand þeirra, er sækja um tryggingu hjá stofnuninni, sem umsækjandi sjálfur gefur og læknir sá, sem skoðar hann vegna tryggingarinnar.

Tillögur þær, er hér um ræðir, skulu lagðar fyrir atvinnumálaráðherra, er gerir þær breytingar, er hann telur hagkvæmar, og rannsakar eða leitar áhlits sérfræðings um það, hvort reikningsgrundvöllur stofnunarinnar í heild sinni eða í einstökum atriðum, svo sem manndauðaathuganir, vextir og álagning á nettóiðgjöld, veitir það öryggi, sem nauðsynlegt er til þess að reisa á starfrækslu líftrygginga.

Eftir að tillögur þær, sem um getur í 1. málsgrein þessarar greinar, hafa öðlzt samþykki atvinnumálaráðherra, skulu þær gilda um allar tryggingar, sem Liftryggingastofnun ríkisins tekur að sér, og gilda breytingar, sem á þeim kunna að verða gerðar samkvæmt tillögum frá stjórn stofnunarinnar, aðeins fyrir þær tryggingar, sem Liftryggingastofnun ríkisins tekur að sér eftir að breytingin hefir hlotið samþykki atvinnumálaráðherra.

7. gr.

Atvinnumálaráðherra setur, að fengnum tillögum frá stjórn Liftryggingastofnunar ríkisins, reglur um endurkaup á tryggingum og um viðbótariðgjöld vegna aukinnar áhættu, sem viss störf, ferðalög, dvöl í héruðum, sem hættuleg eru lífi og heilsu manna, og sjúkdómseinkenni þeirra, sem sækja um tryggingu, kunna að hafa í för með sér, ennfremur reglur um útborganir á líftryggingum, ef hinn tryggði fremur sjálfsmorð.

8. gr.

Skylt er Liftryggingastofnun ríkisins að láta þeim, sem tryggja sig hjá stofnuninni, í té tryggingarskirteini eða innskráningarskirteini.

Innskráningarskirteini skal jafnan afhent þeim, sem tryggja sér frestaðan lífeyri; tryggingarskirteini skal þeim síðar látið í té, þegar lífeyrisgreiðslur hefjast. Hið sama gildir um lífeyristryggingu til eftirlifenda.

Ef tryggingarskirteini er afhent, greiðist tryggingarupphæðin til löglegs handhafa þess, gegn afhendingu skirteinisins með áritaðri kvittun. Ef innskráningarskirteini er afhent, greiðist tryggingarupphæðin þeim, sem samkvæmt innihaldi þess er skráður réttur móttakandi, eða, ef enginn slikur er tilgreindur, til bús hins tryggða.

Lífeyrir greiðist þeim, sem í tryggingarsamningnum er nefndur sem réttur aðili, nema samningurinn sé framseldur öðrum á löglegan hátt og framsalið skráð af Líftryggingastofnun ríkisins.

Framfærslulífeyri er ekki hægt að framselja öðrum en þeim, sem samkvæmt innihaldi tryggingarsamningsins á að njóta hags af tryggingunni, nema framfærandinn við samningsgerðina hafi ótvírátt lýst því yfir, að slíkar ráðstafanir megi gera, enda skal það þá tekið fram í tryggingarsamningnum.

Í sérhverjum tryggingarsamningi skulu tilgreindir bæði almennir og sérstakir tryggingarskilmálar.

9. gr.

Eigi getur Líftryggingastofnun ríkisins tekið að sér neina tryggingu án þess, að umsækjandi láti henni í té lögleg sönnunargögn, sem stjórn stofnunarinnar tekur gild, fyrir aldri hinna tryggðu.

Þegar stofnunin tekur að sér tryggingar, sem eru þess eðlis, að hún hagnast á því, að hinn tryggði lífi sem lengst, skal hún jafnan krefjast svo nákvæmra upplýsinga um heilbrigðisástand þess, sem hlut á að máli, og um önnur atriði honum viðkomandi, er nægi til þess, að unnt sé að reisa á þeim öruggt mat á því, hvort hlutaðeigandi telst hafa að minnsta kosti jafnmiklar lífslíkur og fólk almennt á sama aldri og af sama kyni.

Ef upplýsingarnar eru ekki fullnægjandi eða heilbrigðisástand hlutaðeiganda lakara en almennt gerist, skal honum þó gefinn kostur á að tryggja sig gegn hærra iðgjaldi, sem ákveða skal með hliðsjón af öllum upplýsingum, sem fyrir hendi eru, en þó með því skilyrði, að hann fái stofnuninni í hendur fullnægjandi sönnunargögn fyrir því, að hann sé ekki haldinn neinum slíkum sjúkdómi, er gefi tilefni til að álíta, að lífi hans sé hætta búin.

Heimilt er Líftryggingastofnun ríkisins að greiða hæfilega þóknun til þess lækni, sem hún hefir samið við og gefið hefir út heilbrigðisvottorð til stofnunarinnar.

10. gr.

Útborgun á líftryggingu, sem keypt er gegn innskráningarskirteini, fer fram strax eftir að stofnunin hefir fengið fullnægjandi upplýsingar um dauða hins tryggða og dauðaorsök.

Líftrygging, sem seld er gegn tryggingarskirteini, útborgast í fyrsta lagi þrem mánuðum eftir að stofnunin hefir fengið fullnægjandi upplýsingar um dauða og dauðaorsök. Sama gildir um frestaðar útborganir, með þeim mun, að þá verður að fá stofnuninni í hendur sönnunargögn fyrir því, að hinn tryggði sé á lífi.

Lífeyristryggingar geta menn áskilið sér útborgaðar árlega, missirislega, ársfjórðungslega eða mánaðarlega, annaðhvort í byrjun eða lok greiðslutímabilsins.

11. gr.

Heimilt er stofnuninni að selja tryggingar gegn greiðslu í eitt skipti fyrir öll, eða gegn ákveðinni tölu iðgjalda, og ennfremur gegn iðgjaldagreiðslum æfi-

langt. Iðgjöld geta menn áskilið sér að greiða árlega, missirislega, ársfjórðungslega eða mánaðarlega, en ávallt skulu þau greidd í upphafi iðgjaldatímabilsins, bundið því skilyrði, að hinn tryggði sé þá á lífi.

Ef iðgjald greiðist ekki á réttum gjalddaga, skal tryggingin eigi að siður vera í gildi um jafnlangt tímabil og millibilið milli tveggja gjalddaga, en þó með því skilyrði, að iðgjaldið greiðist ásamt vöxtum og sekt, sem stjórn stofnunarinnar ákveður, áður en það tímabil er á enda.

Ef iðgjaldið er ekki greitt innan áðurnefnds tímabils, skoðast tryggingin vera upphafin frá hálfu hins tryggða, og skal þá ákveða endurkaupsverð tryggingarinnar og ráðstafa því samkvæmt reglum stofnunarinnar um endurkaup á tryggingum.

12. gr.

Hafi nokkur af ásettu ráði tilgreint rangt um aldur sinn í þeim tilgangi að fá ódýrari tryggingu en hann annars á kost á, eða fengið sig tryggðan hjá stofnuninni með því að gefa af ásettu ráði rangar upplýsingar um heilbrigðisástand sitt eða önnur atriði, sem skipta máli, og stofnunin hefði ekki að öðrum kosti tekið að sér trygginguna, þá er tryggingin ógild og innborguð iðgjöld eign stofnunarinnar.

Híð sama gildir um vanrækslu á að skýra frá atriðum, sem máli skipta við mat stofnunarinnar á þeirri áhættu, sem hún tekur á sig.

Aðrar rangar upplýsingar eða vanrækslur á upplýsingaskyldu hins tryggða heimila stofnuninni að lækka tryggingarupphæðina, og eftir ástæðum, að segja upp tryggingarsamningnum.

13. gr.

Atvinnumálaráðherra hefir heimild til þess að mæla svo fyrir með reglugerð, að innhorganir til Líftryggingastofnunar ríkisins og útborganir frá henni skuli fara fram á póstskrifstofum og póstafgreiðslustöðum, þar sem stofnunin hefir ekki sérstaka umhöðsmenn, svo og að mæla fyrir um greiðslu til póstmálaskrifstofunnar fyrir það starf.

Á slíkum stöðum skulu liggja frammi, almenningi til sýnis, upplýsingar um algengustu tryggingar, sem stofnunin hefir í boði, ásamt iðgjaldaskrá.

14. gr.

Allar tryggingaupphæðir Líftryggingastofnunar ríkisins skulu vera undanþegnar sköttum til ríkissjóðs, á þær má ekki leggja löghald eða taka þær lögtaki, né taka þær til þrotabúsmeðferðar, nema því aðeins, að kaup tryggingarinnar hafi gert hlutaðeigandi eignalausán og innihald tryggingarsamningsins beri með sér, að tryggingin hafi ekki verið keypt í framfærsluskyni.

Tryggingarskirteini og innskráningarskirteini stofnunarinnar eru undanþegin stimpilgjaldi.

15. gr.

Krafa um útborgun á tryggingarupphæð eða endurkaupsverði tryggingar, er stofnunin hefir neitað að greiða, tapast, ef sá, er hlut á að máli, leitar ekki

réttar síns áður en ár er liðið og framfylgir málinu til dóms, nema hann sanni fyrir rétti, að hann hafi haft lögleg forföll.

Krafa um útborgun á lifeyri, endurkaupsverði tryggingar og lifeyri til eftirlátinna tapast, ef sá, er réttinn á, kemur ekki fram með kröfuna áður en 5 ár eru liðin og hann að þeim tíma liðnum gefur sig ekki fram innan 6 mánaða frá birtingu auglýsingar um kröfuna í Lögbirtingablaðinu.

16. gr.

Kostnað við stjórn og rekstur Líftryggingastofnunar ríkisins ber stofnunin sjálf. Hagnaður af rekstrinum skiptist meðal þeirra, sem eru tryggðir hjá stofnuninni, eftir reglum, sem atvinnumálaráðherra setur, að fengnum tillögum frá stjórn stofnunarinnar.

17. gr.

Fé það, sem á tveim fyrstu starfsárum stofnunarinnar er varið til stofnkostnaðar og skipulagningar á starfrækslunni, skal telja meðal eigna á efnahagsreikningi stofnunarinnar í sérstökum lið. Eignalið þennan skal þó afskrifa á fyrstu tíu starfsárum stofnunarinnar, þannig, að afskrifað sé að minnsta kosti $\frac{1}{5}$ hluti í lok sjötta starfsárs og þaðan af að minnsta kosti $\frac{1}{5}$ hluti á ári hverju.

18. gr.

Í lok fimmta starfsárs Líftryggingastofnunar ríkisins og þaðan af að minnsta kosti fimmta hvert ár skal gera upp tryggingasjóð stofnunarinnar, en í honum skal vera:

1. Tryggingaupphæðir, sem hafa verið tilkynntar til útborgunar eða eru áfallnar, en ekki útborgaðar á þeim tíma.

2. Iðgjaldaviðlagasjóður, er ekki má nema lægri upphæð en mismuninum á höfuðstólsígildi allra skuldbindinga stofnunarinnar samkvæmt gildandi tryggingasamningum og höfuðstólsígildi nettóiðgjalda, sem greiðast eiga til stofnunarinnar samkvæmt sömu tryggingasamningum. En nettóiðgjald nefnist sá hluti heildariðgjalds, sem nægir samkvæmt reikningsgrundvelli stofnunarinnar fyrir áhættunni, sem stofnunin tekur að sér samkvæmt tryggingasamningum á þeim tíma, er samningurinn er gerður.

Við iðgjaldaviðlagasjóð þann, er um getur í 2. tölulið, skal leggja hæfilega upphæð, er stjórn stofnunarinnar ákveður, fyrir væntanlegum kostnaði vegna trygginga, er iðgjöld greiðast ekki fyrir í framtíðinni, vegna þess að iðgjaldagreiðslum af þeim er lokið.

Á efnahagsreikningi stofnunarinnar skal meðal skulda telja tryggingasjóð þann, er um getur í 1. málsgrein þessarar greinar.

19. gr.

Heimilt er stjórn Líftryggingastofnunar ríkisins að telja meðal eigna á efnahagsreikningi stofnunarinnar höfuðstólsígildi allt að 30% af álagningu á nettóiðgjöld, er greiðast eiga til stofnunarinnar í framtíðinni samkvæmt gildandi tryggingasamningum, er stofnunin hefir á eigin ábyrgð.

Sá hluti álagningarinnar, sem um getur í 1. málsgrein, má þó ekki fara fram úr 7% af nettóiðgjöldunum.

20. gr.

Af rekstrarhagnaði stofnunarinnar fyrir hvert 5 ára tímabil skal, eftir að tekjuballi frá næsta 5 ára tímabili á undan hefir verið jafnaður, verja helmingnum til stofnunar öryggissjóðs, þar til sá sjóður nemur þeirri upphæð, er kemur út þegar 1% af iðgjaldaviðlagasjóði þeim, sem stofnunin hefir undir höndum — fyrir virkar lífeyristryggingar skal þó reikna með 2% — er lagt við ½% af mismuninum á tryggingaupphæðum og iðgjaldaviðlagasjóði fyrir þær tryggingar, sem stofnunin hefir á eigin ábyrgð. Tryggingaupphæð lífeyristrygginga telst í því sambandi vera 15-föld árleg væntanleg útborgun og reiknast tryggingaupphæðir virkra lífeyristrygginga ekki með.

Það, sem eftir verður af rekstrarhagnaðinum, skal leggja í sérstakan ágóðahlutasjóð (bónussjóð), er skiptist eftir reglum stofnunarinnar samkvæmt 16. gr. meðal hinna tryggðu. Fé ágóðahlutasjóðs má þó ekki, fyrr en öryggissjóður hefir náð tvöföldu því marki, sem um getur í 1. málsgrein, nota til annars en útborgana á ágóðahlutum vegna trygginga, sem falla úr gildi við dauða eða við endalok tryggingartímans, og ennfremur til flutnings í öryggissjóð.

Eftir að öryggissjóður hefir náð því marki, sem um getur í 1. málsgrein, má lækka fjárframlög til sjóðsins niður í 10% af þeim hluta rekstrarhagnaðarins, sem eftir verður þegar tekjuballi, er kann að hafa verið á rekstrinum á næsta 5 ára tímabili á undan, hefir verið jafnaður.

Fjárframlög til öryggissjóðs má stöðva þegar hann hefir náð tvöföldu því marki, sem um getur í 1. málsgrein.

Öryggissjóð má ekki skerða, nema það sé nauðsynlegt til þess að jafna rekstrarhalla.

21. gr.

Tryggingasjóð Líftryggingastofnunar ríkisins skal geyma og ávaxta á þann hátt, er hér greinir:

1. Í skuldabréfum útgefnum af íslenska ríkinu, eða í skuldabréfum, er bera ákveðna vexti, sem íslenska ríkið ábyrgist.
2. Í skuldabréfum veðlánastofnana, ef gildandi lög heimila, að þau megi nota til geymslu á fé ófjárráða.
3. Í innlánsskírteinum íslenskra banka og sparisjóða.
4. Í lánnum tryggðum með veði í fasteignum, eftir sömu reglum og þeim, er gilda um meðferð á fé ófjárráða og annara, sem eftirlit er haft með af hálfu hins opinbera.
5. Í lánnum með veði í líftryggingum stofnunarinnar allt að endurkaupsverðgildi þeirra.
6. Í fasteign, er stofnunin sem ófullnægður veðhafi hefir orðið að taka til umráða, þó ekki lengur en í 2 ár og ekki með stærri upphæð en eftirstöðvar lánsins á þeim tíma, er eignin var tekin til umráða.

Ennfremur í fasteign, er stofnunin á og notar til þess að hafa þar aðal-skrifstofu sína, með upphæð, sem ekki má fara fram úr ¼ fasteignamats.

Til annarar ráðstöfunar á fé tryggingasjóðs þarf samþykki atvinnumálaráðherra.

22. gr.

Skylt er stjórn Líftryggingastofnunar ríkisins að senda atvinnumálaráðherra, eigi síðar en 8 mánuðum eftir lok reikningsársins, fullnægjandi yfirlit yfir starfræksluna ásamt ársskýrslu stjórnarinnar.

23. gr.

Nú vill einhver tryggja sig fyrir hærri upphæð en Líftryggingastofnun ríkisins hefir heimild til þess að taka að sér á eigin ábyrgð samkvæmt 4. gr., og er þá stofnuninni heimilt að leyfa annari tryggingastofnun eða félagi að taka að sér trygginguna að því leyti sem tryggingarupphæðin fer fram úr hámarksupphæð stofnunarinnar fyrir áhættu á eigin ábyrgð, enda hafi tryggingastofnun sú eða félag það aðalumboð og varnarþing hér á landi.

24. gr.

Líftryggingastofnun ríkisins er heimilt, með samþykki ráðherra, að gera samninga við líftryggingastofnanir og félög, er hér hafa starfað, um að taka að sér tryggingasamninga þeirra og skuldbindingar gagnvart tryggjendum hér á landi.

25. gr.

Tekju- og eignarskatt til ríkissjóðs greiðir Líftryggingastofnun ríkisins þar, sem hún hefir aðalskrifstofu sína. Af árlegum tekjum stofnunarinnar telst það vera skattskyldt, sem afgangur verður samanlögðum árstekjum samkvæmt ársreikningi hennar, þegar frá er dregið rekstrarkostnaður, þar með talin laun umboðsmanna, greiðslur á tryggingaupphæðum, skattar til ríkis, sveitar- og bæjarfélaga, árleg fyrning á eignaliðum, áætlaður rekstrarhalli frá fyrra ári og áætluð viðbót við lögboðinn tryggingasjóð og öryggissjóð á reikningsárinu.

Skattskyldar eignir Líftryggingastofnunar ríkisins teljast vera jafnar ágóðahlutasjóði stofnunarinnar samkvæmt síðustu 5 ára uppgæð, að frádregnum útborgunum á ágóðahlutum, sem fram hafa farið eftir þann tíma, en að viðbætti áætlaðri aukningu á þeim sjóði frá sama tíma að telja.

Um útsvör til bæjar- og sveitarfélaga fer svo sem segir um verzlunarstofnanir ríkissjóðs í lögum nr. 47 4. júní 1924, um aukaútsvör ríkisstofnana, en þó þannig, að útsvarinu skal skipt milli bæjar- og sveitarfélaga, að jöfnum hlutföllum við iðgjaldagreiðslur frá mönnum, er heima eiga í viðkomandi bæjar- og sveitarfélögum. Nú er útsvarshluti bæjar- eða sveitarfélags minni en 100 krónur, og fellur þá greiðsla hans niður.

26. gr.

Nú tekur líftryggingafélag eða stofnun að sér líftryggingu hér á landi þrátt fyrir fyrirmæli 1. gr., eða án heimildar þeirrar, sem ræðir um í 23. gr., og skal þá félagið eða stofnunin sæta sektum frá 200—10000 kr.

27. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin þau ákvæði í lögum nr. 62 22. nóv. 1913, um ábyrgðarfélög, sem koma í bága við lög þessi.

28. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Ákvæði til bráðabirgða.

Þar til ný skipun verður gerð á Tryggingastofnun ríkisins, og sé forstjóri hennar ekki sérfræðingur í tryggingamálum, skal vera sérstakur framkvæmdastjóri fyrir Líftryggingastofnuninni, og skal hann vera sérfræðingur í tryggingamálum. Við hlið hans skulu vera tveir gæzlustjórar. Þessir þrír menn skipa stjórn stofnunarinnar, og er framkvæmdastjóri formaður hennar.

Stjórnarformaður boðar fundi, svo oft sem þörf krefur, þó ekki sjaldnar en einu sinni í viku. Nánari reglur um verksvið stjórnar og framkvæmdastjóra setur atvinnumálaráðherra með reglugerð og ákveður laun fyrir störf þeirra og, að fengnum tillögum stofnunarinnar, laun starfsmanna á skrifstofu Líftryggingastofnunar ríkisins og laun fastra umboðsmanna.

Greinargerð.

Allsherjarnefnd, að undanteknum 2 nefndarmönnum, sem voru fjarverandi (GP og TT), flytur þetta frv. eftir beiðni atvinnumálaráðherra, og fylgdi því svo hljóðandi greinargerð:

Frumvarp þetta hefir hr. Árni Björnsson, tryggingafræðingur, upphaflega samið að tillutun skipulagsnefndar atvinnumála. Nefndin gerði á því ýmsar breytingar frá því, sem það kom frá honum, en engar af breytingum þeim snertu þau ákvæði í frumvarpinu, sem tryggingafræðingurinn hafði gert ráð fyrir til öryggis fyrirtækinu, sem frumvarpið fjallar um. Hr. Árni Björnsson hefir enn fremur samið að mestu athugasemdir þær um einstakar greinar frumvarpsins, sem fylgja greinargerð þessari. Frá honum eru einnig fengnar tölur þær, sem nefndar eru í greinargerð þessari.

Líftryggingastarfsemi hefir hingað til verið rekin hér á landi af erlendum félögum og stofnunum, en það virðist auðsætt, að breyting í þá átt að gera þessa starfsemi innlenda geti orðið almenningi í landi þessu til mikilla hagsbóta, ef tryggilega er um húið.

Á síðari árum hefir verið tilfinnanlegur skortur á erlendum gjaldeyri til greiðslu fyrir nauðsynlegar vörur, er vér verðum að sækja til annara þjóða, en á meðan líftryggingastarfsemi er rekin hér af erlendum stofnunum, verður yfirfærsla iðgjaldanna jafnan einn liður, er eykur þörf vora fyrir erlendan gjaldeyri. Innlend líftryggingastarfsemi mundi hinsvegar takmarka á varanlegan hátt gjaldeyrisþörfina, eins langt og sú starfsemi nær.

Að vísu er það svo, að nokkur hluti iðgjalda til erlendra félaga verður ávallt eftir í landinu. Þeim hluta er varið til skrifstofuhalds hér og til greiðslu á

áföllnum tryggingaupphæðum. En skýrslur hagstofunnar um liftryggingar bera þó með sér, að um þrjú hundruð þúsund krónur ganga árlega til liftrygginga-félaga fram yfir það, sem þau greiða í úthorgaðar ábyrgðir, hónus-greiðslur, lifeyri o. s. frv. Eflaust er eitthvað af þessu fé lánað til innlendra manna, en það eru þó skuldir, sem fyrr eða síðar verða að greiðast með vöxtum erlendis. Meðan liftryggingastarfsemin hér á landi heldur áfram að aukast, eykst að sama skapi yfirfærsla tryggingaiðgjaldanna, og getur hún aldrei numið minni upp-hæð, jafnvel eftir að kyrrstaða er komin á þessa starfsemi, en sem svarar stjórn-arkostnaði og hagnaði af starfseminni til eigenda áhættufjár.

Auk hinna heinu og óhagstæðu áhrifa, sem yfirfærslur tryggingaiðgjaldanna hafa á viðskiptajöfnuð voru gagnvart útlöndum, getur ekki hjá því farið, að yfir-færsla iðgjaldanna leiði af sér rýrnun á framboði lánsfjár innanlands, en eins og kunnugt er, verða ýmsar framkvæmdir ríkisins, bæjar- og sveitarfélaga að biða árum saman vegna skorts á lánsfé, til mikils tjóns fyrir almenning.

Í nágrannalöndum vorum hafa innlendar liftryggingastofnanir með hönd-um yfirgnæfandi meiri hluta liftryggingastarfsemi. Iðgjaldaviðlagasjóðir lif-tryggingastofnana í löndum þessum nema hundruðum milljóna króna, en svo eru þeir sjóðir nefndir, sem liftryggingastofnanir verða að safna eða leggja til hliðar af innborguðum iðgjöldum, til þess að þær geti talizt eiga fyrir skuld-bindingum gagnvart hinum tryggðu.

Eftirfarandi upplýsingar um iðgjaldaviðlagasjóði innlendra liftryggingastofn-ana frændþjóða vorra eru teknar eftir árbókum þeirra fyrir 1934:

	Danmörk	Noregur	Svíþjóð
Iðgjaldaviðlagasjóðir 1932 ...	472 millj. kr.	561 millj. kr.	1311 millj. kr.

Fyrir Danmörku gefur hin tilgreinda tala þó ekki fulla hugmynd um stærð sjóðanna þar á landi, þar sem sjóður Statsanstaltens er þar ekki talinn með. Þessar tölur gefa nokkra hugmynd um það, hve mikið aukið framboð af lánsfé þessar fjárupphæðir merkja og að hve miklu leyti þær geta fullnægt lánsþörf ríkis, sveitar- og bæjarfélaga og veðlánastofnana, en til slíkra útlána er varið miklum hluta þessara sjóða.

Ekki er hægt að fá vitneskju um það, hve miklu nema samtals iðgjalda-viðlagasjóðir, sem svara til liftrygginga, sem nú eru í gildi hér á landi. En við samanburð á útbreiðslu liftrygginga hér og í nágrannalöndum vorum árið 1932 er ekki ósennilegt, að samsvarandi sjóðir fyrir Ísland nemi samtals kringum 7 millj. króna, en þar getur þó skakkað talsverðu.

Liftryggingastarfsemi hér á landi hefir farið mjög í vöxt á síðustu tveim áratugum. Nákvæmar skýrslur eru að visu ekki til um þessa starfsemi, en af þeim skýrslum, sem eru til, virðist mega ráða, að tala tryggingaskírteina hafi meir en 5-faldazt á árunum 1914—1932, og að tryggingaupphæðir hafi meira en 10-faldazt á sama tíma.

Samkvæmt Hagtiðindum (19. árg. nr. 4) hefir tala trygginga og saman-lagðar tryggingaupphæðir í árslok verið sem hér segir:

	Lífsábyrgðir		Lífeyrstryggingar (Árleg útborgun áfallin Tala og í vændum kr.)	
	Tala	Upphæð kr.	Tala	Upphæð kr.
1914	1353	2530452	”	”
1932	7219	26925410	179	56091

Þó eru árið 1932 ekki meðtaldar tryggingar, sem enn kunna að hafa verið í gildi af líftryggingum félaga, sem áður hafa starfað hér, en nú eru hætt að taka nýjar tryggingar og hafa hér engan umboðsmann. En jafnframt er talið sennilegt, að eitthvað vanti á, að taldar séu allar tryggingar árið 1914. Það má því telja líklegt, að það, sem vantalið er, raski ekki mikið þeirri hugmynd um vöxt líftryggingastarfseminnar, sem taflan gefur.

Líftryggingastarfsemi er nú rekin hér á landi af 6 líftryggingastofnunum. Þar af eru þrjár danskar, tvær sænskar og ein norsk. Iðgjöld hafa samtals numið þeim upphæðum, sem hér greinir:

	1930	1931	1932
Iðgjöld	kr. 469232	570054	579127

Þessar tölur bera það með sér, að líftryggingastarfsemi hér á landi hefir farið vaxandi, þrátt fyrir kreppuna, og bendir það til þess, að líftryggingar hafi þegar náð hér almennri hylli, þótt mikið vanti á, að þær hafi náð svo mikilli útbreiðslu sem í nágrannalöndunum.

Miðað við fólksfjölda nema tryggingarupphæðir og árlegur lífeyrir að meðaltali á hvern mann hér og hjá nágrannaþjóðum vorum þeim upphæðum, er hér greinir:

	Ísland 1932	Danmörk 1932	Noregur 1932	Svíþjóð 1932
Tryggingarupphæð	kr. 241	563	551	693
Árlegur lífeyrir	—	0,50	7,71	10,55

En þessar tölur sýna, að lífsábyrgðartryggingar hjá nágrannaþjóðunum hafa náð meira en tvöfaldri þeirri útbreiðslu, sem hér gerist, og lífeyristryggingar frá 15 til 23 sinnum þeirri útbreiðslu, sem þær hafa hér á landi.

Þegar tekið er tillit til þess, að líftryggingar eru stöðugt að ná meiri og meiri útbreiðslu í nágrannalöndum vorum, enda þótt þær hafi þegar fyrir löngu náð þar miklu meiri útbreiðslu en hér, má telja líklegt, að útbreiðsla þeirra hér fari vaxandi hröðum skrefum í framtíðinni, og ætti því að vera nægilegt verk-svið fyrir innlenda líftryggingastofnun, jafnvel þótt slík stofnun verði að öllum líkindum að einskorða sig við starfsemi innanlands.

Að öðru leyti er ekki ástæða til þess að álita, að staðhættir hér á landi geti staðið innlendri líftryggingastofnun fyrir þrifum. Mann dauði og langlífi almennt er ekki óhagstæðara hér en í nágrannalöndum vorum, enda hafa erlend félög, sem hér eru starfandi, selt líftryggingar sama verði hér og þau selja þær heima fyrir, eftir því sem næst verður komið.

Eftirlit hefir hingað til ekkert verið með starfsemi líftryggingafélaga hér á landi af hálfu hins opinbera. Þeim er að visu gert að skyldu að hafa varnarþing hér á landi, en ekkert er því til fyrirstöðu, að hér gætu starfað félög árum saman, sem ekki ættu þess nokkurn kost að standa við skuldbindingar sínar, er tím-

ar liðu fram. Engin fyriræli eru um það í lögum, að líftryggingafélög verði að færa sönnur á heilbrigðan fjárhag eða setja tryggingar fyrir greiðslum til landsmanna.

Nú er í frumvarpi þessu gert ráð fyrir því, að sett verði á fót stofnun með ríkið að bakhjarli; stofnun þessi verði rekin samkvæmt viðurkenndum, vísindalegum starfsaðferðum og hafi einkasölu á öllum nýjum líftryggingum frá ákveðnum tíma að telja. Verður því takmarki þá væntanlega náð á tiltölulega skömmum tíma, að gera líftryggingastarfsemi innlenda, en þá hverfa úr sögunni þeir annmarkar, sem á því eru að fá erlendum stofnunum í hendur full umráð yfir því fé, sem árlega er varið til kaupa á líftryggingum.

Ekki er óhugsandi, að sú mótbára kunni að verða færð gegn hinni fyrirhuguðu ríkisstofnun, sem hefði einkasölu á líftryggingum, að þetta fyrirkomulag kunni að valda óánægju hjá nágrannaþjóðum vorum, með því að einkasöluákvæðið svipti þær réttindum, sem þær sennilega hafi talið vist, að þær gætu notið í framtíðinni. En slík óánægja væri þá fyrst á sanngirni reist, ef vér hefðum samskonar aðstöðu í þeirra löndum sem þeir hafa í voru. En vér höfum í raun réttir engin skilyrði til þess að reka líftryggingastarfsemi í löndum þessum. Aðstöðumismunur hérlendrar líftryggingastofnunar, sem hefir þröngt verksvið innanlands, til þess að notfæra sér erlendan markað í samkeppni við þarlandar stofnanir af sömu tegund, er svo auðsær, að naumast gerist þörf á að útskýra, að krafa um gagnkvæmt frelsi til starfrækslu fyrir líftryggingastofnanir þar og hér er svo fjarri því að vera til hagsbóta fyrir oss, að hún verður ekki með sanngirni borin fram. Þá er og þess að gæta, að íbúatala landsins er ekki stærri en það, að hér er naumast rúm fyrir fleiri en eina myndarlega líftryggingastofnun. Og verður þá ekki um það deilt, að eðlilegra sé, að sú stofnun sé innlend en útlend.

Ákvæði frumvarpsins um einkasölurétt fyrir Líftryggingastofnun ríkisins ber því ekki að skoða sem ógreiðvikni gegn nágrannaþjóðum vorum, heldur er það ráðstöfun, sem leiðir af staðháttum hér.

Að sjálfsgöðu gæti það komið til mála, að unnið væri að því, að gera líftryggingastarfsemi innlenda á annan hátt en að ríkið tæki málið í sínar hendur með einkasölu. Kæmu þá þrjár leiðir einkum til greina:

1. að stofnuð yrðu innlend félög, sem starfsemi rækju.
2. að ríkisstofnun ræki starfsemi samhliða innlendum félögum.
3. að innlent félag fengi einkarétt til starfseminnar.

Um fyrstu leiðina er það að segja, sem þegar hefir verið bent á, að hér er naumast rúm fyrir fleiri en eitt öflugt líftryggingafélag. Þá kemur það einnig til greina, að innlend einkafyrirtæki fyrir þessa starfsemi gætu naumast orðið annað en dulbúin eign erlendra manna. Einstaklingar hafa hér ekki fjármagn til þess að taka að sér líftryggingar, nema með því móti að endurtryggja megnið að tryggingaupphæðunum. Færi þá eftir sem áður verulegur hluti af iðgjöldum til útlanda. Hinsvegar koma endurtryggingar ekki til greina hjá ríkisstofnun þeirri, sem frumvarpið ræðir um, nema stofnunin kæri sig um að taka að sér tryggingu bundna við líf einnar persónu, er hærri sé en 4000 krónur að viðbættu 1% af samanlögðum tryggingaupphæðum samkvæmt tryggingasamning-

um, er stofnunin hefir á eigin ábyrgð. Má gera ráð fyrir, að slíkar tryggingar verði frekar sjaldgæfar meðan stofnunin er enn í bernsku.

Önnur leiðin hefir þann kost fram yfir hina fyrstu, að hún dregur nokkuð úr ókostum hennar, en er þó á engan hátt fullnægjandi.

Um þriðju leiðina er það að segja, að innlent félag, sem einkaleyfi fengi fyrir liftryggingum, yrði í fyrstu að endurtryggja mikið erlendis, nema það hefði ríkisábyrgð að baki sér. En eigi ríkissjóður að taka á sig ábyrgð, þá virðist eðlilegra, að hann hefði veg og vanda af fyrirtækinu. Þá er og þess að gæta í þessu samhandi, að einkafyrirtæki með einkaleyfi til tryggingastarfsemi mundi eftir nokkurn tíma hafa með höndum meiri hluta af handhæru fé til útlána í landinu en hollt virðist, að einstakir menn fari með. Að öllu þessu athuguðu kemur það í ljós, að einkaréttur ríkisins til þessarar starfsemi er hentugasta leiðin, sem bent verður á í þessu máli.

Að endingu skal athygli vakin á því, að í frumvarpi þessu er gert ráð fyrir, að allur hagnaður af starfrækslu liftrygginganna, að undanskildum venjulegum gjöldum til almenningsparfa, renni til hinna tryggðu. Þetta kæmi vitanlega ekki til greina hjá neinu einkafyrirtæki, sem beinlínis er stofnsett í því skyni að ávaxta fé eigendanna.

Ríkisrekstur á liftryggingastarfsemi með einkasölufyrirkomulagi þekktist ekki hjá öðrum Evrópuþjóðum, svo kunnugt sé, en Ítölum, og kann menn að fýsa að fá upplýsingar um, hvernig þetta fyrirkomulag hefir reynzt þar í landi, þar sem frumvarpið gerir ráð fyrir, að svipað fyrirkomulag verði tekið upp hér.

Upplýsingar þær, sem hér fara á eftir, um starfsemi ítölsku ríkisstofnunarinnar eru hafðar eftir Statesman's Yearbook:

	Tala tryggingaskirteina	Lífsábyrgðir, líre
1923	35303	720517000
1932	1052136	11465339000

Þessar tölur virðast benda til þess, að ríkisstofnunin hafi haft mikinn árangur af starfsemi sinni, en stofnunin hefir útsölastaði í hverju héraði þar í landi, og nemur tala þeirra samtals 2485.

Um 1. gr.

Ríkisstjórninni er í grein þessari falið að setja á fót stofnun fyrir liftryggingar, er hafi með höndum alla venjulega liftryggingastarfrækslu hér á landi, og er þar átt við sölu á liftryggingum, bæði þeim, sem eru útborgaðar við dauða og í lifanda lífi og hvort heldur tryggingin nefnist lífsábyrgð eða lífeyrir, en þó aðeins þær liftryggingar, sem hverjum manni er frjálst að kaupa.

Stofnun þessari, sem nefnist Liftryggingastofnun ríkisins, er einnig í sömu grein gefið einkasöluleyfi á öllum liftryggingum, af hvaða tegund sem er og seldar verða hér á landi eftir 1. janúar 1936. En frá sama tíma að telja er öllum öðrum félögum og stofnunum, hvort heldur innlendum eða erlendum, bannað að selja eða taka að sér nýjar liftryggingar, að undanskildum þeim tryggingum, sem getið er í 23. gr., en samkvæmt þeirri grein getur Liftryggingastofnun ríkisins leyft annari tryggingastofnun eða félagi að taka að sér þann hluta tryggingarupphæðar, sem fer fram úr hámarksupphæð stofnunarinnar fyrir áhættu

á eigin ábyrgð, en sú hámarksupphæð er ákveðin í 4. gr. frumvarpsins. Þó er það skilyrði sett, að stofnun sú eða félag hafi aðalumboð og varnarþing hér á landi.

Um 2. gr.

Í samræmi við lög um samstjórn tryggingastofnana er í grein þessari ákveðið, að Líftryggingastofnun ríkisins skuli vera deild innan Tryggingastofnunar ríkisins.

Það virðist eðlilegt, að ein stofnun verði látin ná út yfir alla tryggingastarfsemi ríkisins, núverandi og væntanlega. Ætti það að verða til þess, að fyllra samræmi væri í starfseminni en ella væri kostur, auk þess sem mikill sparnaður gæti af þessu hlotizt um starfsmannahald. En meðan ekki er komin fullnaðarskipun á Tryggingastofnun ríkisins, og til þess að tryggja það, að Líftryggingastofnun ríkisins verði stjórnað í samræmi við reyndar og viðurkenndar starfsaðferðir, er svo fyrir mælt í frumvarpinu með ákvæðum til bráðabirgða, að fyrir stofnunina skuli skipaður sérstakur framkvæmdarstjóri, sem sé sérfræðingur í tryggingamálum.

Um 3. gr.

Greinin inniheldur ákvæði um ríkissjóðsábyrgð á öllum líftryggingum, sem stofnunin tekur á eigin ábyrgð. En 4. gr. setur reglur um það, hve stóra upphæð, miðað við einstaka áhættu, stofnunin getur tekið á eigin ábyrgð.

Dönsku lög in um eftirlit með líftryggingastofnunum leyfa þarlendum félögum að taka á eigin ábyrgð tryggingu, sem svarar 4% af innborguðu áhættufé, auk upphæðar, sem ekki miðast við áhættufé. Til þess að geta tekið á eigin ábyrgð svo stóra einstaka áhættu sem frumvarpið gerir ráð fyrir, að Líftryggingastofnun ríkisins fái heimild til, þyrfti innborgað áhættufé félags þar í landi að nema einni milljón króna.

Samkvæmt greininni er ábyrgð ríkissjóðs, sem þannig má telja til jafns við 1 milljón króna, þó ekki takmörkuð eða ríkissjóði gert að skyldu að innborga ákveðna upphæð sem áhættufé, þar sem treysta má, að ríkissjóður verði ávallt fær um að fullnægja ábyrgðarskyldu sinni án þess, enda er hér fylgt sömu reglu og í stofnlögum Statsanstalten for Livsforsikring.

Byrjun líftryggingastarfsemi krefst jafnan nokkurs undirbúnings. Áður en stofnunin getur hafið starfsemi sína, þurfa að fara fram nákvæmar yfirveganir um val á manndauðaathugunum þeim, sem lagðar verða til grundvallar fyrir útreikningi á iðgjaldaskrá, ennfremur þarf að fara fram útreikningur á slíkum iðgjaldaskrá, ákvarðanir um almenna tryggingaskilmála og prentun tryggingaskirteina, yfirlýsinga o. fl.

Kostnaðinn við þessa undirbúningsstarfsemi verður ríkissjóður að leggja fram og sömuleiðis rekstrarkostnað stofnunarinnar fyrst framan af, þar til starfsemi hennar er svo langt komið, að hún geti sjálf borið hann, en það ætti hún að geta á 2. ári, eftir að hún hefir byrjað starfsemi sína.

Þar sem ekki er ætlazt til, að stofnunin njóti neins fjárstyrks úr ríkissjóði, er það ákvæði sett, að stofnunin greiði vexti af fjárframlögum ríkissjóðs, og endurgreiði slík framlög eftir því, sem ástæður leyfa.

Önnur málsgrein 3. gr. gerir ráð fyrir, að stofnuninni verði þegar fengið nokkurt fé til umráða og stjórnar, þar sem eru lífeyrissjóðir embættismanna og barnakennara. Störf þessara lífeyrissjóða eru svo náskyld starfsemi Líftryggingastofnunarinnar, að sjálfsagt virðist, að hún hafi þetta með höndum.

Um 4. gr.

Þar eru sett takmörk fyrir því, hve mikla einstaka áhættu stofnunin geti tekið að sér á eigin ábyrgð.

Hámarksupphæð einstakrar áhættu er ákvörðuð þannig, að hún fer hækkandi eftir því, sem stofnunin tekur fleiri tryggingar á eigin ábyrgð. Þannig verður hámarksupphæð einstakrar áhættu 60000 kr., þegar samanlagðar tryggingarupphæðir stofnunarinnar á eigin ábyrgð nema 20 milljónum króna, en slík regla er í fullu samræmi við þá dreifingu áhættunnar, sem á sér stað jafnframt aukningu á tölu hinna tryggðu.

Í þessu sambandi er tryggingaupphæð lífeyristryggingar reiknuð vera 15-föld árleg útborgun, þannig, að lífeyristrygging með 1000 kr. árlegri útborgun telst hafa 15000 kr. tryggingarupphæð.

Um 5. gr.

Ákvæði þessarar greinar heimila stofnuninni að taka að sér allar tegundir líftrygginga, að undanskildum þeim, sem nefndar eru í 2. og 3. málsgrein. En ákvæði 2. málsgreinar hefir það takmark, að girða fyrir hættu, sem barnatryggingar geta leitt af sér.

Hinsvegar eru tryggingar af þeirri tegund, sem um ræðir í 3. málsgrein, ekki leyfðar, þar sem þær geta þýtt aukna hættu fyrir hinn tryggða frá hálfu annars. En þegar þannig stendur á, að um þá hættu er ekki að ræða, ætti ekki að vera neitt því til fyrirstöðu, að stofnunin gæti tekið að sér slíkar tryggingar.

Báðar þessar tegundir trygginga eru undanskildar í dönsku eftirlitslögunum.

Um 6. gr.

Í þessari grein er stjórn stofnunarinnar falið að gera tillögur um grundvöll að útreikningi á iðgjaldaskrá, um almenna tryggingaskilmála og orðalag heilbrigðisyfirlýsinga. Þessi undirbúningsstörf taka talsverðan tíma, og er því nauðsynlegt, að sá undirbúningur verði hafinn með nægum fyrirvara, þar sem honum þarf að vera lokið fyrir 1. janúar 1936, eða þann dag, sem stofnunin fær einkasöluleyfi á líftryggingum samkvæmt 1. gr.

Í byrjun verður stofnunin að velja erlendar töflur eða athuganir um manndauða sem grundvöll fyrir útreikningi á iðgjaldaskrá, þar sem engar innlendar athuganir eru til um manndauða líftryggðra. Hinsvegar fær stofnunin með tíð og tíma reynslu á því sviði, og getur hún þá, ef nauðsyn krefur, lagt eigin reynslu til grundvallar fyrir nýjum útreikningi á iðgjaldaskrá, og geta þær þá aðeins gilt fyrir þær tryggingar, sem seldar verða samkvæmt þeim.

Um 7. gr.

Um líftryggingarsamninginn gildir það, að hinn tryggði hefir ávallt rétt til þess að slíta honum af sinni hálfu, og getur stofnunin þá, í sumum tilfellum, endurgreitt honum vissa upphæð, sem kallast endurkaupsverð tryggingarinnar,

eða stofnunin getur breytt tryggingunni í samskonar tryggingu án iðgjalda-greiðslu.

Í einstaka tilfellum geta liftryggingastofnanir þó ekki epdurgreitt án þess að eiga á hættu að skaðast, en um þetta þarf að setja reglur fyrir hvert einstakt tryggingarform.

Ennfremur gerir 7. gr. ráð fyrir, að stofnunin geti tekið liftryggingar, þótt fyrirfram megi vænta, að af þeim leiði meiri áhætta en almennt gerist.

Í hinum almennu tryggingaskilmálum er venja að undanskilja vissar auknar áhættur, þar sem hið almenna verð tryggingarinnar er miðað við, að stofnunin beri ekki hina auknu áhættu án þess að sérstakt endurgjald komi fyrir.

Um 8. gr.

Í þessari grein eru settar reglur um skirteini, sem stofnunin afhendir hinum tryggðu. En þau geta verið með tvennum hætti, og miðast reglur 8. gr. við það, að gera tryggingarskirteinið að framseljanlegu handhafaskjali, þar sem innskráningarskirteini aftur á móti er ekki hentugt til framsals samkvæmt reglum þessarar greinar.

Um 9. gr.

Þar sem verð liftryggingar miðast við aldur hins tryggða, verður hann jafnan að láta stofnuninni í té fullnægjandi sönnunargögn fyrir aldri.

Ennfremur eru í 9. gr. reglur um það, að stofnunin skuli jafnan afla sér nægilega nákvæmra upplýsinga um heilbrigðisástand þeirra, sem sækja um liftryggingu í eiginlegum skilningi. Reglur þessar eru orðaðar á þá leið, að stofnunin getur tekið tryggingar án læknaþóðunar, en slíkar tryggingar hafa nú náð allmikilli útbreiðslu.

Um 10. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 11. gr.

Þegar um ríkisstofnun er að ræða, þykir réttara að setja vægari reglur um vanskil á iðgjöldum af hálfu hins tryggða, og um afleiðingar af slíkum vanskilum, en venja er hjá einkafyrirtækjum.

Að öðru leyti þarf ekki að skýra frekar innihald þessarar greinar.

Um 12. gr.

Aðalatriði þessarar greinar eru ákvæði um, að rangar upplýsingar af hálfu hins tryggða hafi þær afleiðingar, að hann glati rétti sínum samkvæmt samningnum, ef hann gefur slíkar upplýsingar af ásettu ráði og í sviksamlegum tilgangi. Standi öðruvísi á um rangar upplýsingar eða vanrækslur á upplýsingaskyldum, er stofnuninni heimilað að lækka tryggingarupphæðina eða að segja upp samningnum.

Um 13. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 14. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 15. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 16. gr.

Þegar frá er dreginn kostnaður við stjórn og rekstur Líftryggingastofnunar ríkisins, er svo til ætlað, að allur hagnaður renni til hinna tryggðu. Þetta ber það með sér, að ríkið ætlar sér ekki að afla sér tekna með ráðstöfunum þessa frumvarps, en kappkostar fyrst og fremst að halda tryggingafénu, sem unnt væri að nota í þarfir alþjóðar, í landinu sjálfu.

Um 17. gr.

Ákvæði þessarar greinar eru sett til þess að rýra ekki möguleika þeirra, sem tryggja sig hjá stofnuninni fyrstu árin, til þess að geta notið ágóða af rekstrinum.

Samskonar réttindi eru heimiluð nýstofnuðum tryggingafélögum samkvæmt dönsku lögnum um eftirlit með líftryggingastarfsemi.

Um 18. gr.

Í þessari grein er ákvæði sett um, að uppgerð á tryggingasjóði fari fram 5. hvert ár.

Samtímis getur þá farið fram skipting ágóðahluta á milli hinna tryggðu. Í tryggingasjóði eru tryggingaupphæðir, sem vitað er um, að komi til útborgunar, en hafa ekki verið útborgaðar enn, og iðgjaldaviðlagasjóður, en sá sjóður nemur þeirri upphæð, er hinir tryggðu teljast eiga inni hjá stofnuninni á þeim tíma, sem uppgerð fer fram. Þessi skuldaliður stofnunarinnar er reiknaður út með líkureikningi, eftir þeim athugunum um manndauða og vexti, sem lagðar eru til grundvallar fyrir útreikningi á iðgjaldaskrá.

Um 19. gr.

Ákvæði þessarar greinar heimila stofnuninni að dreifa nokkrum hluta af sölukostnaði nýrra líftrygginga yfir tryggingatímabilið.

Samskonar heimild hafa dönsk líftryggingafélög samkvæmt dönsku eftirlitslögnum.

Um 20. gr.

Ákvæði þessarar greinar miða að því að gera jafnari greiðslur á ágóðahluta til hinna tryggðu.

Um 21. gr.

Ákvæði þessarar greinar eiga að tryggja það, að geymsla á fé tryggingasjóðs og ávöxtun hans fari fram á fullkomlega tryggilegan hátt.

Um 22. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 23. gr.

Sjá skýringar við 1. gr.

Um 24. gr.

Með því að líftryggingafélögum, sem hér hafa starfað, er samkvæmt lögum þessum ekki heimilt að selja nýjar tryggingar hér eftir, er ekki óhugsandi, að þeim þyki hentugra að afhenda samninga sína við landsmenn til Líftryggingastofnunar ríkisins. Sjálfsagt virðist að heimila Líftryggingastofnuninni að takast þetta á hendur, ef hagkvæmlega semst um. Eins er ekki ólíklegt, að hin erlendu félög æski þess, að Líftryggingastofnunin taki að sér innheimtu fyrir þau, þótt ekki taki hún við skuldbindingum að öðru leyti. En sérstök ákvæði um heimild til slíkrar innköllunarstarfsemi virðist ekki nauðsynleg í lögnum.

Um 25. gr.

Rétt virðist, að stofnun þessi greiði til almenningsþarfa, enda þótt henni sé ekki á fót komið sem gróðafyrirtæki, en ekki er unnt að láta hana greiða tekjuskatt eftir sömu reglum og erlend lífsábyrgðarfélög þau, sem hér hafa starfað, hafa greitt. Hjá þeim eru skattskyldar tekjur taldar sá hluti heildarágóðans, er svarar til hlutfallsins milli allra iðgjaldatekna félagsins hér á landi og allra iðgjaldatekna af allri starfsemi þess. Fyrir því eru sett sérstök ákvæði um það í grein þessari, við hvað skattskyldar tekjur skuli miðast.

Á sama hátt er gerð grein fyrir skattskyldum eignum, en hin erlendu líftryggingafélög hafa ekki greitt eignarskatt.

Sanngjarnnt þykir, að gjöld til bæjar- og sveitarfélaga séu innt af hendi í hlutfalli við þær iðgjaldagreiðslur, sem stofnunin fær úr hverju fyrir sig. Að öðru leyti fer um þessi gjöld svo sem nú er fyrir mælt um aukaútsvör verzlunarstofnana ríkissjóðs í lögum nr. 47 4. júní 1924, um aukaútsvör ríkisstofnana.

Um 26. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 27. gr.

Lög nr. 62 22. nóv. 1913, um ábyrgðarfélög, setja slíkum félögum skilyrði fyrir því, að þau megi reka hér starfsemi. Að því leyti, sem ofanefnd lög ná til líftrygginga, geta þau ekki samrýmzt ákvæðum 1. gr. þessa lagafrumvarps, sem heimila Líftryggingastofnun ríkisins einni að selja nýjar tryggingar.

Um 28. gr.

Þótt Líftryggingastofnun ríkisins hefji ekki sölu á tryggingum fyrr en 1. janúar 1936, er nauðsynlegur margskonar undirbúningur, svo sem drepið hefir verið á hér að framan, og fyrir því er sett ákvæðið um, að lögin öðlist þegar gildi.